

N:o 154.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående inrättande af en veterinär-bakteriologisk anstalt; gifven Stockholms slott den 9 april 1908.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen

dels att — med beslutande, att en veterinär-bakteriologisk anstalt skall upprättas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af departementschefen till statsrådsprotokollet angifna grunder, och med godkännande af det af departementschefen framlagda förslag till stat för anstalten för år 1909 — för ifrågavarande ändamål å extra stat för samma år under nionde hufvudtiteln bevilja ett anslag af 31,350 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf nämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 9,150 kronor;

dels ock medgifva, att af de medel, som inflyta vid försäljningen af veterinärinstitutets nuvarande område med därå befintliga byggnader, må i mån af behof utgå 13,500 kronor till inrednings- och byggnadsarbeten för anstalten.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 april 1908.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM.

Härefter anförde departementschefen, statsrådet Alfred Petersson efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet:

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 12 januari 1907 af frågan om reglerandet för år 1908 af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel underställde föredragande departementschefen, efter gemensam beredning i vissa delar med mig, Kungl. Maj:ts pröfning förslag om inrättande af en statsmedicinsk anstalt. Till grund för det af departementschefen framlagda förslaget låg det betänkande, som den 30 november 1899 i ämnet afgifvits af den kommitté, åt hvilken Kungl. Maj:t den

29 oktober 1897 uppdragit att ej mindre utreda, huruvida det kunde anses behöfligt och lämpligt att i Sverige inrättades en statsanstalt dels för diagnostiskt bakteriologiska samt medicinskt statistiska äfvensom rättsmedicinska undersökningar, dels ock för tillverkning af terapeutiskt bakteriologiska medel och vacciner, än jämväl afgifva det förslag beträffande en sådan anstalts anordning och omfattning, hvartill utredningen kunde föranleda.

För det hufvudsakliga innehållet af detta betänkande och förslag lämnade föredragande departementschefen vid nämnda tillfälle en närmare redogörelse (se bilaga till 1907 års statsverksproposition, sjätte hufvudtiteln, sid. 137 och följande), till hvilken redogörelse jag tillåter mig hänvisa. I detta sammanhang ber jag endast få erinra, hurusom kommittén såsom bevis på behovet af en dylik anstalt bland annat framhöll, att man i de länder, där anstalter för ifrågavarande ändamål ännu icke kommit till stånd, nödgades för utförandet af vid olika tillfällen erforderliga specialundersökningar uppsöka särskilda experter, hvarhelst dylika kunde erhållas, och att man därvid såsom regel vände sig till de medicinska fakulteternas patologiskt bakteriologiska eller hygieniska institut. Att tillgripa en sådan utväg syntes emellertid kommittén icke vara möjligt i vårt land redan på den grund, att de medicinska läroverkens laboratorier icke vore afsedda för dylika arbeten och därför saknade utrymme och utvägar för desammas behöriga utförande. Dessutom vore dessa laboratorier upprättade för undervisningsändamål och de respektive lärarnas tid så strängt upptagen med föreläsningar och öfningskurser, att de medicinska läroverken svårligen kunde, utan att det hufvudsakliga arbetet vid läroverken därigenom förrycktes, åtaga sig att gå myndigheterna och andra tillhanda med upprepade, oftast mycket tidsödande och jämväl brådskande undersökningar. Icke heller syntes de medicinska undervisningsverken rätt lämpa sig för fabriksmässig tillverkning af läkemedel och vacciner. Dylikt arbete fölle helt och hållet utanför ett läroverks uppgift och skulle tvifvelsutan lända undervisningen till skada.

Efter att i det följande närmare hafva redogjort för de uppgifter, som skulle tillkomma en anstalt sådan som den här ifrågasatta, uttalade kommittén såsom sin mening, att dessa uppgifter icke kunde tillbörligen tillgodoses, med mindre än att anstalten komme att omfatta tre laboratorier, med sins emellan skilda arbetslokaler, nämligen ett för bakteriologiska arbeten, ett för kemiska och fysikaliska undersökningar inom hygienens och farmaciens område samt ett för rättsmedicinska undersökningar. Af dessa laboratorier skulle, enligt kommitténs förslag, det för bakteriologiska arbeten hafva till åliggande:

att utföra bakteriologisk sjukdomsdiagnos, då sådan erfordrades i och för ämbetsåtgärder af medicinalstyrelsen vid hotande eller redan utbruten epidemi eller epizooti eller af annat skäl af styrelsen äskades;

att på uppdrag af medicinalstyrelsen verkställa andra bakteriologiska undersökningar;

att bereda bakteriologiska medel, som användas i diagnostiskt eller terapeutiskt syfte och som vunnit säkert erkännande såsom gagneliga;

att bereda animal koppvaccin äfvensom andra kända och praktiskt användbara vacciner;

att utföra själfständiga vetenskapliga bakteriologiska arbeten; samt

att utarbета förslag till förbättringar inom området för laboratoriets verksamhet.

Laboratoriets verksamhetsområde skulle, enligt kommitténs förslag, omfatta äfven veterinär-bakteriologiska undersökningar, hvilka kommittén betecknade såsom ett af hufvudföremålen för den blifvande anstaltens verksamhet. Såsom stöd härför framhölls af kommittén, hurusom till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren ett hastigt och säkert afgörande af den förefintliga sjukdomens natur ofta vore maktpåliggande, i det att hvarje tidspillan lätt kunde blifva ödesdiger och ett felgrepp — vare sig att ett sjukdomsfall utan skäl förklarades vara smittosamt eller en elakartad husdjurssjukdom försumrades och därigenom lämnades tillfälle att utbreda sig — kunde medföra de mest betänkliga följder för landets husdjurskötsel. Då det visat sig svårt, i vissa fall omöjligt, att ensamt på grund af den kliniska sjukdomsbilden eller sektion företeelserna ställa en säker diagnos i fråga om många af dessa sjukdomar, kunde däremot genom bakteriologisk undersökning deras förhandenvaro med säkerhet påvisas och tvetydiga fall i så god tid afslöjas, att sjukdomens vidare utbredning genom lämpliga isolerings- och desinfektionsåtgärder kunde förekommas. Kommittén erinrade, att medicinalstyrelsen vid skilda tillfällen, då ett snabbt och kraftigt ingripande varit af behovet påkalladt, visserligen genom lärare vid veterinärinstitutet fått de nödiga undersökningarna utförda, men att uppenbart vore, att man, synnerligast om fallen af smittosamma husdjurssjukdomar skulle väsentligt ökas eller fältet för den bakteriologiska diagnosen i föreliggande afseende ytterligare vidgas, icke på längden kunde ifrågasätta, att lärarna vid detta institut, så upptagna som de vore genom sin viktiga lärarverksamhet, skulle kunna stå till styrelsens disposition för dylika tidsödande undersökningar. Där fråga vore om så betydande ekonomiska intressen som vårdandet af landets husdjursskötsel, syntes emellertid hvarje anordning,

som satte myndigheterna i tillfälle att verksamt ingripa till denna allmänna angelägenhets bästa, böra vidtagas; och bland länkarna i den kedja af åtgärder, som erfordrades för att skydda husdjurskötseln, ansåge kommittén för sin del inrättandet af en bakteriologisk undersökningsanstalt för upptäckande af smittosamma husdjursjukdomar vara en af de viktigaste.

I en till kommittébetänkandet fogad reservation hade en af kommitténs ledamöter, professorn vid veterinärinstitutet J. Svensson, föreslagit, att ofvannämnda bakteriologiska laboratorium måtte upprättas med två afdelningar, en för medicinsk och en för veterinär bakteriologi. Till stöd för detta sitt förslag anförde han, bland annat, att af de smittosamma sjukdomar, som kunde blifva föremål för bakteriologisk undersökning, förekomme en del endast hos människor, andra hos såväl människor som djur och återigen andra hos endast djur. För att diagnosticera och på ett praktiskt sätt med bakteriologiska medel behandla dessa sjukdomar eller gifva anvisningar till deras behandling kräfdes ovillkorligen icke endast kännedom om de bakterier, som förekomme vid respektive sjukdomar, utan äfven kunskap om sjukdomens hela förhållande, dess uppkomst och utveckling med mera, en kunskap, som icke kunde förutsättas vara för handen annat än hos läkaren beträffande människors sjukdomar, hos veterinären beträffande djurens sjukdomar. Till och med beträffande de smittosamma sjukdomar, som förekomme hos såväl människor som djur, kunde en läkare komma att stå villrådig, om det gällde att ställa diagnosen hos ett djur eller till exempel gifva råd och föreskrifter, huru prof för undersökning skulle tagas eller huru de på laboratoriet vunna vetenskapliga upplysningarna skulle omsättas i praktiskt och nyttigt resultat.

Redan på grund häraf kunde det antagas, att, liksom läkare och allmänhet ej kunde få förtroende till undersökningar, som af veterinär utförts angående människosjukdomar, så skulle ock otvifvelaktigt veterinärer och djurägare finna förklaringar och anordningar, som angående sjukdomar hos djur utgått från en läkare, vara af mindre värde och framför allt, där deras nytta icke vore särdeles påtaglig, anse dem opraktiska, hvaraf åter följden blefve motvilja för deras tillämpning.

Vidare framhöll reservanten svårigheten för en läkare dels att vid diagnos af smittosamma djursjukdomar utan särskilda studier i veterinär anatomi alltid kunna bestämma, från hvilket djur ett för undersökning insändt organ tagits, dels ock att, om vid dylik undersökning smittosam sjukdom befunnits icke vara för handen, kunna angifva, af hvilken annan sjukdom djuret lidit, något som otvifvelaktigt ej endast vore af stor fördel utan äfven skulle stärka tilltron till utlåtandet.

I reservationen påvisades äfven utförligt de missförhållanden och svårigheter, hvilka måste uppstå såväl vid det dagliga arbetet som för de af detsamma påkallade vetenskapliga undersökningar och forskningar genom kommitténs förslag att till undanröjande af de ofvan antydda olägenheterna anställa en väl aflönad förste assistent, fullt kompetent att, vare sig laboratorieföreståndaren vore läkare eller veterinär, själfständigt leda den del af arbetet, med hvilken föreståndaren måhända icke kunde anses speciellt förtrogen.

Öfver det af kommittén afgifna betänkande och förslag till inrättande af en statsmedicinsk anstalt inkom medicinalstyrelsen den 19 januari 1900 med infordradt underdånigt utlåtande, i hvilket medicinalstyrelsen beträffande det af kommittén föreslagna laboratoriet för bakteriologiska arbeten anslöt sig till kommitténs majoritet. Föredraganden för veterinärenden hos styrelsen, professorn J. Lundgren, instämde emellertid i den reservation, professor Svensson afgifvit, därvid han vidare utvecklade de skäl för en tudelning af det bakteriologiska laboratoriet, som af professor Svensson blifvit anförda.

Särskildt framhöll professor Lundgren vikten af att tillfälle bereddes laboratorieföreståndaren att ägna sig åt egna vetenskapliga forskning. Endast under denna förutsättning kunde han, då så påfordrades, med hopp om framgång åtaga sig någon svårare vetenskaplig uppgift, som det i praktiskt hänseende vore af vikt att få löst, eller kritiskt bedöma det praktiska värdet af de rön, som gjordes i utlandet. Han måste oafbrutet deltaga i det internationella arbetet inom sitt område, pröfva andras arbeten samt planlägga och leda eller själf utföra undersökningar och sedan framlägga dem för offentlig kritik. Såsom bevis på, att arbete icke skulle komma att tryta vid det bakteriologiska laboratoriet, anförde professor Lundgren exempelvis bland då ännu icke utredda veterinära spörsmål, hvilkas bearbetande vid laboratoriet skulle kunna medföra stora fördelar för vår husdjursskötsel, orsaken till blodstallning bland nötkreatur, en sjukdom, som hvarje år borttryckte mer än tusen djur här i landet, den för ladugårdsägarna lika förlustbringande farsotsartade kastningen hos kor, det sätt, hvarpå smittoämnet i denna sjukdom upptoges, och medel till sjukdomens förebyggande, vidare ej fullt utredda frågor om svinsjukdomarna, tuberkulos, mjältbrand, lungrota med flera sjukdomar. Då förhållandena i Sverige i många hänseenden vore olika mot i utlandet, kunde där gjorda iakttagelser ej utan noggrann pröfning läggas till grund för de åtgärder, som hos oss borde vidtagas. Ej heller kunde man hoppas, att vid veterinärinstitutet, där anslagsmedel och arbetskraft ej ens vore tillräckliga för en rationellt

bedrifven undervisning, arbeten och undersökningar för dessa och dylika rent praktiska frågors lösning skulle kunna utföras.

Sedan därefter infortrade underdåniga utlåtanden afgifvits af landtbruksstyrelsen, direktionen för veterinärinstitutet och institutets lärarkollegium, kanslern för rikets universitet, karolinska institutets lärarkollegium samt medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund, hvilka samtliga, bland dem särskildt landtbruksstyrelsen, med styrka framhållit angelägenheten däraf, att ett särskildt laboratorium för veterinär-bakteriologiska forskningar inrättades, afgaf medicinalstyrelsen på nådig befallning, med anledning af hvad i ärendet förekommit, förnyadt underdånigt utlåtande den 24 september 1902, i hvilket styrelsen förklarade, att den icke ansåge sig längre böra motsätta sig det mera omfattande organisationsförslaget utan tillstyrkte, att två likställda föreståndare, en hvar med sin assistent, måtte anställas på den bakteriologiska afdelningen. Denna sin uppfattning vidhöll medicinalstyrelsen i det förnyade utlåtande, som styrelsen på nådig befallning afgaf den 30 november 1906.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 12 januari 1907 framhöll och betonade äfven föredragande departementschefen behovet af ett från det medicinskt-bakteriologiska laboratoriet skildt laboratorium för veterinär-bakteriologiska arbeten, vid hvilket verksamheten emellertid ingalunda borde begränsas till undersökningar af rent bakteriologisk art utan omfatta äfven studier öfver såväl de smittosamma husdjursjukdomar, där diagnosen måste ske icke på bakteriologisk utan på patologiskt-anatomisk väg, som ock dem, hvilkas orsaker vetenskapen ännu icke lyckats utröna och i fråga om hvilka några verk samma botemedel följaktligen icke heller för närvarande vore att tillgå. Vidare borde till detta laboratorium förläggas tillverkningen af tuberkulin, hvarjämte en viktig uppgift för detsamma skulle komma att blifva att anställa försök beträffande värdet af sera och vacciner mot smittosamma husdjursjukdomar och, därest försöken utfölle tillfredsställande, jämväl att bereda dylika medel.

Såsom ytterligare skäl för upprättande af ett laboratorium sådant som det här ifrågasatta anförde föredragande departementschefen, att medicinalrådet G. Kjerrulf uti en af medicinalstyrelsen till Kungl. Maj:t öfverlämnad promemoria af den 30 juni 1905 — med anledning närmast af de inom riket under de senare åren inträffade talrika fallen af svin-sjuka och svinpest — framlagt förslag till anordnande af ett provisoriskt bakteriologiskt och patologiskt-anatomiskt laboratorium för undersökningar beträffande smittosamma sjukdomar bland husdjuren äfvensom för framställande af sera och vacciner mot dylika sjukdomar. Kostnaden

för anstaltens första uppsättning beräknades komma att uppgå till 8,000 kronor samt årliga underhållskostnaden till 17,100 kronor.

I detta sammanhang torde jag äfven böra erinra, att skiljaktiga meningar gjort sig gällande beträffande den statsmedicinska anstaltens ställning inom administrationen. Redan kommittén uttalade såsom sin mening, att då den ifrågasatta anstalten komme att hafva till hufvudändamål att tillhandagå den högsta medicinska myndigheten, medicinalstyrelsen, med sådana undersökningar, af hvilka styrelsen för fullgörandet af sina viktiga uppdrag vore i behof, anstalten också borde vara ett annex till och subordnera under medicinalstyrelsen, något som emellertid icke hindrade, att å anstalten kunde, i den mån tiden det medgäfvde, utföras en del andra såväl för handel och industri som för landtbruk betydelsefulla, i främsta rummet bakteriologiska undersökningar. Af de i ärendet hörda myndigheterna hafva fakulteterna i Uppsala och Lund förklarat sig vara af annan mening, i det att dessa tillstyrkt, att anstalten skulle lyda direkt under vederbörande statsdepartement. Gent emot sistnämnda mening har medicinalstyrelsen framhållit, hurusom det under sådana förhållanden skulle komma att upprättas ett alldeles nytt verk med samma själfständiga ställning som ett centralt ämbetsverk men med hufvudsaklig uppgift att utföra hvad som äskades af ett annat sidordnad ämbetsverk, något som i sig skulle bära fröet till framtida kompetenstvister och svårigheter af många slag. Det nya verket skulle helt naturligt komma att sträfva efter en utveckling till ökad själfständighet, hvilket måhända kunde leda till medicinaladministrationens sönderdelande på två ämbetsverk med däraf framkallade stegrade kostnader, något som emellertid måste betecknas såsom så mycket mera olämpligt, sedan statens hela medicinaladministration nu så småningom samlats hos medicinalstyrelsen.

Med hänsyn till att anstaltens hufvudsakligaste uppgift åtminstone till en början skulle blifva att på medicinalstyrelsens begäran verkställa undersökningar och afgifva utlåtanden i frågor, som hörde till anstaltens verksamhetsområde, syntes det föredragande departementschefen lämpligast, att den tillsvidare komme att, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, stå under dess ledning.

Enligt kommitténs förslag skulle laboratorieföreståndarna utnämnas af Kungl. Maj:t, efter det medicinalstyrelsen för en bland de sökande lämnat sitt förord, grundadt på dennes ådagalagda kunskaper och skicklighet i hvad till befattningen hörde. Assistentplatserna åter skulle tillsättas genom medicinalstyrelsens förordnande efter förslag af vederbörande föreståndare.

Laboratorieföreståndarnas aflöning hade föreslagits lika med universitetsprofessorernas eller till 6,000 kronor, uppdelade i 4,000 kronor såsom lön och 2,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar, med två ålderstillägg å 500 kronor hvarterdera. Assistenterna åter skulle aflönas med ett arfvode af 2,000 kronor samt fri bostad inom anstalten, om sådan kunde beredas. Endast för assistenten å rättskemiska laboratoriet föreslogs en aflöning af 3,000 kronor.

Samtliga dessa löneförmåner syntes föredragande departementschefen väl afvägda. Beträffande de föreslagna lönerna till vaktmästare — 800 kronor jämte fri bostad samt ett ålderstillägg å 100 kronor — ansåg departementschefen, att frågan därom på anförda skäl borde stå öppen till ett kommande år.

På grund af den i ärendet åvägabragta utredningen hemställde Kungl. Maj:t, att Riksdagen måtte medgifva, att med ingången af år 1909 finge, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1907 angifven plan, inrättas en statsmedicinsk anstalt.

Anstalten skulle, enligt denna plan, omfatta fyra afdelningar, nämligen en medicinskt-bakteriologisk, en veterinär-bakteriologisk, en tekniskt-hygienisk och en rättskemisk.

Med anledning af denna Kungl. Maj:ts framställning beslöt Riksdagen, enligt hvad i dess skrifvelse den 31 maj 1907 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel anmälts, att en statsmedicinsk anstalt, bestående af två afdelningar, en medicinskt-bakteriologisk och en rättskemisk, skulle med ingången af år 1909 inrättas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i ofvannämnda statsrådsprotokoll angifna grunder för nämnda afdelningar af den af Kungl. Maj:t föreslagna anstalten.

I sin ofvanberörda skrifvelse har Riksdagen beträffande den föreslagna veterinär-bakteriologiska afdelningen erinrat därom, att, då 1906 års Riksdag beviljade medel för uppförande af nya byggnader för veterinärinstitutet, den föreslagna paviljongen för patologisk anatomi, bakteriologi m. m. i trots af medicinalstyrelsens uttalade åsikt, att densamma vore öfverflödigt rymligt tilltagen, likväl, med särskildt afseende fästadt på de bakteriologiska undersökningarnas vikt och verksamhetsområdets för dessa undersökningar alltjämt fortgående utvidgning, bibehölls vid sitt från början beräknade utrymme. Vid sådant förhållande och då därtill komme, att betänkligheter syntes kunna yppa sig mot att från undervisningen vid veterinärinstitutet undandraga det undersökningsmaterial,

som nu från landets skilda delar inkomme till institutet, men som enligt förslaget vore afsedt att ingå till den veterinär-bakteriologiska afdelningen, hade Riksdagen ansett, att det för denna afdelning afsedda arbete, däribland äfven den viktiga tillverkningen af tuberkulin och sera, borde kunna på ett tillfredsställande sätt utföras vid veterinärinstitutet. Äfven om det skulle visa sig, att med en sådan anordning institutets lärarpersonal icke mäktade bestrida alla de med den veterinär-bakteriologiska afdelningen förenade göromål och till följd häraf en eller annan för laboratoriet särskildt afsedd tjänsteman skulle behöfva anställas, syntes i allt fall kostnaden härför blifva obetydlig i jämförelse med den, som skulle betingas af inrättandet af en särskild veterinär-bakteriologisk afdelning.

Genom indragningen af det veterinär-bakteriologiska laboratoriet hade kostnaden för den statsmedicinska anstalten kunnat nedbringas med följande i det ursprungliga kostnadsförslaget ingående poster nämligen

dels kostnader för en gång:

till inredning af 3 laboratorierum, omkring	2,394	kronor	
„ första uppsättning af inventarier, apparater m. m.	4,000	„	
„ möbler i assistentens rum, omkring	600	„	6,994 kronor

och dels årskostnader:

till aflöning åt en föreståndare ..	6,000	kronor	
„ „ „ „ assistent	2,000	„	
„ „ „ „ vaktmästare	800	„	
„ instrument m. m., omkring	821	„	
„ hyra för laboratorie- och bostadsrum, omkring	2,125	„	
„ belysning, bränsle m. m., omkring	395	„	12,141 kronor.

Sedan vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 13 september 1907 af Riksdagens ofvannämnda skrifvelse Kungl. Maj:t beslutat, att med anledning af Riksdagens beslut de till ärendet hörande handlingar skulle öfverlämnas till jordbruksdepartementet, anbefalldes Kungl. Maj:t den 17 september 1907 direktionen för veterinärinstitutet att afgifva utlåtande och förslag angående utförande vid institutet af de arbeten, som skulle hafva tillkommit det ur den statsmedicinska anstalten af Riksdagen uteslutna veterinärbakteriologiska laboratoriet, däribland äfven tillverkningen af tuberkulin och sera.

Innan direktionen afgaf detta utlåtande, infortrade direktionen lärarkollegiets vid institutet yttrande i ämnet.

I detta sitt yttrande har lärarkollegiet till en början framhållit, hurusom här ifrågasatta veterinär-bakteriologiska anstalt i främsta rummet borde stå vederbörande myndighet till tjänst med utförande af de undersökningar, som behöfdes för att ställa diagnos vid smittosamma husdjursjukdomar, där sådant vore möjligt på bakteriologisk väg eller genom patologisk-anatomiska undersökningar, samt därom afgifva utlåtande till samma myndighet. Därjämte skulle vid afdelningen beredas tuberkulin och andra bakteriella medel, som kunde anses behöfliga och lämpliga i vårt land, samt antitoxiska och antibakteriella sera, som vunnit erkännande eller pröfvats vara nyttiga mot sådana smittosamma husdjursjukdomar, som oftare förekomme inom landet.

Ytterligare föremål för ifrågavarande anstalts verksamhet vore studier och vetenskapliga undersökningar rörande sådana för landtmannen förlustbringande smittosamma husdjursjukdomar, hvilkas orsaker vetenskapen ännu icke lyckats utröna och ifråga om hvilka i profylaktiskt och terapeutiskt hänseende några verksamma medel följaktligen icke heller för närvarande vore att tillgå.

Det material, som för diagnostiska undersökningar komme att samlas vid nämnda afdelning af veterinärinstitutet, tillvägagående vid beredning af tuberkulin och andra liknande medel, tekniken vid serumberedning och isynnerhet vid blodtappning och vinnande af serum för terapeutiska ändamål äfvensom annat af intresse skulle, till gagn för utbildande af skickliga veterinärer, kunna komma undervisningen vid institutet till godo.

Sedan kollegiet därefter betonat vikten för vår husdjurskötsel af att en dylik anstalt komme till stånd och det trängande behovet af att den snarast möjligt trädde i verksamhet, har kollegiet anfört, att kollegiet visserligen från början tänkt sig en något enklare apparat än den af kollegiet nu föreslagna men efter ett grundligt skärskådande af frågan ansett sig böra förorda den lösning, för hvilken kollegiet i det följande redogjorde.

Det syntes kollegiet å ena sidan nödvändigt, att denna anstalt icke lössletes från institutet såsom utbildningsanstalt för veterinärer, men å andra sidan vore det tydligt, att den icke finge i sådan grad betungas med undervisningsskyldighet, att denna skyldighet kunde verka hämmande på anstaltens hufvuduppgift som diagnostisk serumberednings- och forskningsanstalt. Detta borde heller icke blifva fallet, om i spetsen för anstalten ställdes en chef, som endast hade att om-

besörja den teoretiska undervisningen i bakteriologi, hvilket för närvarande skedde genom en timmes föreläsning i veckan under 7 månader af året, under det att en assistent å afdelningen borde leda de praktiska öfningarna, nu två timmar i veckan under samma tid. Att helt och hållet öfverlämna undervisningen i bakteriologi åt en vid nämnda anstalt tjänstgörande laborator syntes kollegiet icke öfverensstämmande med institutets intressen. Om hela denna undervisning anförtroddes åt en person med en så jämförelsevis underordnad befattning och som dessutom stode under det omedelbara inflytandet af en chef, som icke hade något direkt intresse af eller ansvar för resultatet af den vid institutet bedrifna undervisningen, kunde man befara, att denna möjligen komme att betraktas mera som en bisak. Skulle åter den nuvarande professorn i patologisk anatomi och bakteriologi fortfarande hafva undervisningsskyldighet i bakteriologi, måste han hafva ett särskildt anslag till denna afdelning samt lokaler icke blott för undervisning utan också för vetenskaplig forskning. Under sådana förhållanden måste då anordnas två bakteriologiska afdelningar vid institutet, en anordning, som kollegiet också tagit under öfvervägande, hvarvid kollegiet dock funnit, att den för bakteriologien vid det nya institutet afsedda paviljongen, öfver hvilken hufvudritningen föreläge färdig, icke räckte till för en delning.

Anstalten skulle äfven i andra afseenden än de nämnda kunna utnyttjas för veterinärutbildningen. Sälunda vore det kollegiets afsikt att framlägga sådant förslag till ändring i undervisningsplanen, att de studerande efter avslutade teoretiska studier skulle under någon tid tjänstgöra bland annat såsom assistenter vid anstalten, hvarjämte äldre veterinärer och länsveterinäraspiranter där kunde få idka studier. Det vore också tydligt, att en anstalt med så praktiska syften som denna borde kunna lämna en mera lefvande och väckande och för veterinärernas praktiska verksamhet mera fruktbringande undervisning, än hvad eljest kunde blifva fallet.

Kollegiet har äfvenledes påpekat, att patologisk anatomi och bakteriologi, som nu vore förenade hos samme lärare vid institutet, förr eller senare måste, i likhet med hvad vid andra skolor vore fallet, uppdelas. En sådan organisation af här ifrågavarande anstalt, som den kollegiet föreslagit, skulle lösa äfven denna fråga.

Då denna anstalt äfven måste vara en vetenskapligt arbetande anstalt för studiet och bekämpandet af de smittosamma husdjurssjukdomarna, kunde kollegiet icke finna det lämpligt, att den lössletes från den institution, som borde vara den veterinära forskningens hem i vårt

land och förlades helt under en administrativ myndighet, som icke arbetade vetenskapligt och icke hade med vetenskaplig forskning att göra.

Beträffande den för anstalten erforderliga personalen har kollegiet anfört, att den vid densamma bedrifna verksamheten ställde sådana kraf på vederbörande chefs både vetenskapliga och praktiska duglighet, att han måste vara jämställd med de öfriga företrädarna för de särskilda vetenskapsafdelningarna vid institutet och sålunda hafva professors såväl kvalifikationer som titel och löneförmåner. Vidare borde vid anstalten vara anställd en assistent med 3,000 kronors arfvode, i likhet med hvad institutets förutvarande assistenter åtnjöte. Denna assistent måste vara tillräckligt kvalificerad för att kunna vid chefens frånvaro på resor på vederbörande styrelses uppdrag själfständigt leda undersökningarna och arbetet på anstalten.

Förutom nu nämnda vetenskapligt utbildade personer kräfdes till en början en vaktmästare och en städerska; den förra för att vara till hjälp vid laboratoriearbetena och för att sköta såväl smärre försöksdjur som hästar och nötkreatur samt till utförandet af gröfre sysslor.

De löner, som föreslagits för motsvarande personal vid den statsmedicinska anstalten, syntes kollegiet under nuvarande förhållanden icke vara tillräckliga. Vaktmästaren måste vara duglig och händig samt synnerligen pålitlig och borde finna med sin fördel förenligt att stanna vid anstalten så länge som möjligt, enär ombyte vid ifrågavarande sysslor kunde verka störande på anstaltens verksamhet. En så kvalificerad person kunde icke erhållas för lägre aflöning än 1,200 kronor för år samt fri bostad. Då för närvarande ingen bostad kunde beredas på veterinärinstitutet, borde hyresersättning tillkomma, motsvarande hvad ett rum och kök för närvarande i verkligheten kostade i hyra eller omkring 300 kronor.

Vid tuberkulinberedningen hade hittills varit anställdt ett kvinnligt biträde, som aflönats med 600 kronor om året, men från och med 1908 erhöles 780 kronor. Ett dylikt biträde måste fortfarande finnas såväl för städningen som isynnerhet för rengöring af glas och andra utensilier samt för att biträda vid beredning af näringssubstrat och i öfrigt vid arbetena på laboratoriet. Då af icke vetenskapligt bildade biträden vid laboratoriet tills vidare endast begärdes en vaktmästare och ett kvinnligt biträde, vore det nödvändigt att detta senare, förutom att hon skötte städningen, vore till hjälp under hela arbetstiden vid laboratoriet. Icke blott mängden af arbete därstädes kräfdes detta, utan äfven den omständigheten, att vaktmästaren ofta nog måste vara i stallet eller sysselsatt

annorstädes än i laboratoriet. Det kvinnliga biträdet borde därför aflönas med förenämnda summa af 780 kronor om året.

I fråga om erforderliga arbetslokaler för den ifrågasatta veterinär-bakteriologiska anstalten, vore det, enligt kollegiets mening, förenadt med svårigheter att vid det nuvarande veterinärinstitutet anskaffa nödigt utrymme. Då en gång det nya veterinärinstitutet blefve färdigbyggt, hvilket torde dröja till år 1911, komme tillräckliga lokaler där att finnas, åtminstone hvad beträffade den egentliga laboratorieafdelningen. Om emellertid olika slags terapeutiska sera där komme att tillverkas och åtgången af dem blefve stor, syntes utrymme behöfva beredas för flera hästar och sålunda stallbyggnaden göras större än för närvarande vore beräknadt, hvilket låte sig göra för en jämförelsevis ringa kostnad.

För närvarande syntes emellertid frågan om lokaler till anstalten sålunda kunna ordnas, att öfvervåningen i nuvarande institutets västra flygelbyggnad inreddes till laboratorium. Under sådana förhållanden måste adjunkten, som i den nya från och med år 1908 gällande staten benämndes assistent, lämna sin våning, hvarjämte stora elevrummet och drängarnas rum måste tagas i anspråk. Till assistenten behöfde hyresersättning ej beräknas, enär hans arvode i den nya lönestaten vore fastställt till 3,000 kronor, från hvilket belopp skulle afdragas 300 kronor, därest, såsom här skulle hafva blifvit fallet, bostad kunnat beredas honom å institutet. En af drängarna, som sutte med familj, kunde tillsvidare stanna kvar, och åt de öfriga borde en hyresersättning af 600 kronor (200 kronor för hvarje dräng) vara till fyllest. Institutets elever måste under den tid, som återstode tills det nya institutet blefve färdigt, söka sig ett samlingsrum på annat håll.

För inredningen till laboratorier af tre af de sålunda erhållna fem rum och ett kök skulle, enligt af kollegiet infordradt förslag, erfordras ett anslag af 1,800 kronor, hvarvid naturligtvis vore att märka, att endast de allra nödvändigaste förändringarna vidtagits.

Af större inventarier erfordrades skåp, bord och stolar till en kostnad af 1,000 kronor, thermostat, isskåp, sterilisationsapparater m. m. för omkring 1,000 kronor eller sammanlagdt 2,000 kronor.

Af smärre inventarier erfordrades filtra af porslin och kiselguhr, anaeroapparater, sterilisator för instrument, vattenstråleluftpump, agat-mortlar, transportburar för marsvin och kaniner, sektionsbräden, ångtratt för filtrering i värme, våg för smärre djur, vattenbad med konstant nivå m. m. Öfriga nödvändiga artiklar vore glasvaror såsom bägare, byretter, mätcylndrar, pipetter, profrör, objekt- och täckglas, flaskor m. m., instrument såsom saxar, knifvar, pincetter, nålhållare, platinatråd,

brännare, gummislangar och hylsor, porslinsskålar, vadd, termometrar, färgämnen och reagenser, stallredskap m. m. till en kostnad af 3,000 kronor.

Till behöfligt stallrum för större djur, hästar och nötkreatur kunde anstalten få disponera en från institutets öfriga stallar afskild afdelning, hvilken efter upptagande af en ny dörr och uppsättandet af en vägg och spiltor m. m., för en kostnad af 525 kronor, till en början borde vara för ändamålet tillräcklig och lämplig.

Beträffande smärre försöksdjur syntes det kollegiet, att det nuvarande för samma ändamål använda rummet vid institutet med några smärre ändringar — för en kostnad af cirka 100 kronor — borde kunna rymma det behöfliga antalet.

För beredning af serum behöfde antagligen anskaffas till en början två hästar samt ett antal marsvin och andra mindre försöksdjur, till pris af för de förra sammanlagdt 1,000 kronor och för de senare 300 kronor.

Hela kostnaden för laboratoriets första uppsättning skulle alltså uppgå till 8,725 eller, inberäknade en del oförutsedda utgifter, 9,000 kronor.

De för hvarje år utgående utgifterna skulle utgöras af:

aflöning åt föreståndaren	6,000: —
„ „ assistenten	3,000: —
„ „ vaktmästaren	1,500: —
„ „ städerskan	780: —
ombyte af hästar	500: —
utfodring af d:o	800: —
marsvin, anskaffning och utfodring	350: —
förbrukningsartiklar	1,500: —
kött, pepton, glycerin för tuberkulinberedning.....	750: —
vatten och gas	800: —
fraktkostnader för insända prof	500: —
böcker, tidskrifter, skrifmaterial	200: —
telefon, postporto, emballage	320: —
hyresersättning (under 3 à 4 år)	600: —

Summa kronor 17,600: —

Vid uppgörande af förestående beräkning af omkostnaderna för första uppsättningen hade kollegiet medtagit endast det allra nödvändigaste. För tuberkulinberedningen finnes erforderliga apparater, hvilka vid nyanskaffning skulle kosta sammanlagdt omkring 2,000 kronor.

Beträffande de årliga omkostnaderna för laboratoriets drift har kollegiet framhållit, att de anförda posterna vore synnerligen svåra att beräkna, innan erfarenhet vunnits om åtgången af förbrukningsartiklar. Vidare vore kostnaderna beroende på, om ett eller flera slags sera skulle tillverkas samt på åtgången däraf. Omkostnaderna vore beräknade hufvudsakligen med tanke på första året, då endast två hästar funnes att utfodra. För hvarje ny häst, som behöfdes för serumberedningen, borde beräknas i anskaffnings- och underhållskostnader ett belopp af minst 700 kronor.

Med stöd af den utredning, kollegiet sålunda lämnat, anhöll kollegiet, att direktionen ville hos Kungl. Maj:t tillstyrka, att proposition måtte till den nu församlade Riksdagen aflåtas angående inrättande af en veterinärbakteriologisk anstalt vid veterinärinstitutet, afsedd att träda i verksamhet med början af år 1909, med en personal af en professor som föreståndare och en assistent samt en betjäning af en vaktmästare och en diskerska samt inrättad och organiserad i öfrigt såsom kollegiet i det föregående föreslagit, äfvensom för detta ändamål hemställa om dels ett anslag för laboratoriets första uppsättning af 9,000 kronor, dels ock ett årligt anslag tillsvidare af 17,600 kronor eller för 1909 sammanlagdt 26,600 kronor.

Vid frågans behandling inom lärarekollegiet anhöll ordföranden, professorn J. Vennerholm, att få till protokollet antecknad följande:

»Ehuru väl jag under andra förhållanden skulle biträdt det af kollegiets pluralitet gillade förslaget, som jag anser vara det för institutet förmånligaste, har jag dock af skäl, som jag strax skall framhålla, ansett mig böra föreslå en modifikation af detta förslag såtillvida, som jag anser att undervisningen i bakteriologi vid institutet kan uppdragas åt en laborator under den föreslagna chefen för den bakteriologiska anstalten, hvilken laborator, på grund af de något större anspråk, som måste ställas på honom gent emot en assistent, torde böra åtnjuta en lön af 4,000 kronor. Ledaren för den bakteriologiska anstalten skulle på så sätt komma att stå fri från undervisningsskyldighet och kunna helt ägna sig åt anstalten, allt under det anstaltens material likafullt kunde tillgodogöras undervisningen vid institutet, den bakteriologiska afdelningen af paviljongen kunde äfven nu bibehållas i ostyckadt skick och man hade gått vederbörande myndighet till mötes, då dess representant inom direktionen där bestämdt häfdat sin uppfattning, att chefen för denna anstalt icke bör hafva någon undervisningsskyldighet.

Jag får ett ytterligare stöd för detta mitt förslag därutinnan, att vid Karolinska institutet och Uppsala universitet föreläsningar och öfningar

i bakteriologi bestridas af en laborator, och kan detta låta sig göra vid utbildningen af läkare, så bör det väl också kunna gå för sig vid utbildningen af veterinärer. Det kan anmärkas, att genom en sådan lösning af frågan chefen för anstalten ej skulle få allt det biträde af sin assistent, som han skulle kunnat påräkna, om denne icke haft någon undervisningsskyldighet, men det skulle här röra sig om blott en timmes föreläsning och två timmars öfningar i veckan, och det kan väl icke vara ägnadt att så störande inverka på hans tjänstgöring på anstalten, att det behöfde lägga hinder i vägen för en lösning af denna fråga, som, såvidt jag kan förstå, tillgodoser alla de såväl af vederbörande myndighet som af kollegiet framhållna önskemålen. Beträffande den föreslagna aflöningen åt chefen på anstalten vill jag förorda densamma, som af kommitterade nyligen föreslagits för professorerna vid rikets universitet.»

Efter att sålunda hafva infortrat lärarkollegii yttrande i ämnet, har direktionen för veterinärinstitutet den 5 december 1907 afgifvit eget underdånigt utlåtande, i hvilket direktionen till en början särskildt betonat, att direktionen, vid det förhållande att 1907 års Riksdag så bestämdt uttalat sig för det veterinär-bakteriologiska laboratoriets förläggande till veterinärinstitutet, icke trott sig böra taga i öfvervägande, huruvida denna nya bakteriologiska anstalt, hvars uppgifter till stor del måste anses vara för undervisningen främmande, kunnat och bort anordnas såsom en från institutet skild institution. Direktionen säger sig fastmera hafva utgått från den förutsättningen, att direktionen hade att tillse, huruvida en sådan anstalt skulle kunna utan men för undervisningen eller andra större olägenheter för institutet förläggas till detsamma.

Sedan direktionen vidare framhållit det trängande behovet, att en dylik anstalt snarast komme till stånd samt utrustades med sådan personal och sådana lokaler, inventarier med mera, att den verkligen kunde fylla sitt hufvudändamål, nämligen att stå den högsta administrativa veterinärmyndigheten till tjänst såväl vid ställandet af diagnos vid utbrott af smittosamma husdjurssjukdomar som vid beredandet af tuberkulin samt sera och vacciner, afsedda att förekomma eller bota dylika sjukdomar, öfvergår direktionen till ett närmare angifvande af sin uppfattning om anstaltens ställning i administrativt hänseende, därvid direktionen såsom sin mening uttalar, att den — i likhet med de två redan beslutade laboratorierna vid den statsmedicinska anstalten — bör sortera direkt under medicinalstyrelsen. Härutinnan har det dock synts direktionen, att den inskränk-

ningen borde göras, att, enär anstaltens ekonomi väl lämpligen borde närmast handhafvas af veterinärinstitutets kamrerarkontor, frågor rörande densamma borde af anstaltens föreståndare föredragas inför direktionen. Uppenbart vore äfven, att anstalten, i hvad anginge den allmänna ordningen vid institutet, jämväl borde sortera under direktionen.

Direktionen uppftar därefter till pröfning lärarkollegiets förslag angående undervisningsskyldighet för såväl anstaltens föreståndare som assistenter, hvilket förslag direktionen säger sig icke kunna biträda, i det att såväl arbetet på det föreslagna laboratoriet som ock undervisningen helt säkert skulle blifva i afsevärd grad lidande på en sådan kombination. Den omständigheten, att föreståndarens och assistentens arbete och intresse på detta sätt splittrades, skulle leda därhän, att icke någondera verksamheten blefve på ett tillfredsställande sätt handhaft. Ihågkommas borde ock, att de uppgifter, som skulle tillhöra den veterinär-bakteriologiska anstalten, vore så mångahanda och fordrande, att de helt kräfde minst det antal tjänstemän, som för densamma föreslagits. Utom de egentliga laboratoriegöromålen hade dessa att till vederbörande myndigheter afgifva rapporter och utlåtanden öfver vid laboratoriet ställda diagnoser med mera, hvilket äfven kräfde ett icke ringa arbete.

I detta sammanhang har direktionen jämväl erinrat därom, att laboratoriets föreståndare och assistent äfven måste till vidmakthållande och förkofrande af sitt vetande inom de vetenskapsgrenar, som fölle inom anstaltens område, kunna ägna sin tid till fortsatta specialstudier.

För *anstalten* skulle — enligt direktionens mening — den hufvudsakliga olägenheten af en sådan kombination som den ofvannämnda bestå däri, att föreståndarens och assistentens tid splittrades, så att de icke kunde, som de borde, fullfölja sina undersökningar och andra laboratoriearbeten, af hvilka åtskilliga fordrade deras närvaro på laboratoriet under bestämda tider på dygnet. Klart vore äfven, att föreståndarens tid skulle komma att tagas mera i anspråk för undervisningen i bakteriologi vid institutet, än hvad lärarkollegiet ställt i utsikt. Beräknade man nämligen den tid, som åtginge till förberedelser till föreläsningarna, tentamina, lärarkollegiisammanträden med mera, så funne man, att densamma blefve ganska afsevärd. Samma förhållande komme att gälla assistenten, enär äfven han behöfde tid till förberedelser med de praktiska öfningarnas planläggande, preparats förfärdigande med mera. Dessutom syntes det direktionen med fog kunna ifrågasättas, huruvida det vore lämpligt, att en lärare meddelade den teoretiska, en annan den praktiska undervisningen i bakteriologi.

Betraktade man frågan ur *undervisningens* synpunkt, syntes det direktionen, att äfven den komme att förlora på ett sådant arrangemang som det föreslagna. Vissa arbeten, som fölle inom anstaltens arbetsfält, nödvändiggjorde nämligen, att än chefen än assistenten måste lämna laboratoriet och således äfven undervisningen vid institutet för att resa ut till sådana ställen i landsorten, där antingen svårare husdjurssjukdom utbrutit eller hotade att utbryta eller ock andra undersökningar, tjänande laboratoriets ändamål, måste företagas. Under sådana förhållanden måste den hemmavarande af anstaltens tjänstemän kunna helt ägna sig åt arbetena på laboratoriet. Dessa vore nämligen mycket ofta af en sådan natur, att de icke kunde afbrytas, såvida icke det förut nedlagda arbetet och de därmed förenade kostnaderna skulle äfventyras. Af det anförda framginge ock, att ganska afsevärda och ofta återkommande afbrott i berörda undervisning komme att uppstå och detta måste tydligtvis verka till skada för densamma.

I detta sammanhang har direktionen äfven erinrat, att såsom skäl för en samnankoppling af här ifrågakvarande anstalt med veterinärinstitutet, respektive undervisningen vid detsamma, under denna frågas tidigare behandling uttalats, att det veterinära seruminstitutet i Köpenhamn vore förenadt med och institutets föreståndare på samma gång lärare vid Veterinaer- og Landbohöjskolen därstädes. Detta vore, efter hvad direktionen erfarit, icke riktigt. Detta instituts t. f. föreståndare, professor Jensen, skulle, enär dessa tjänster icke ansåges kunna förenas, så snart institutet trädte i verksamhet, lämna sin lärarbefattning vid veterinärskolan och endast ägna sig åt seruminstitutet.

Då det sålunda syntes direktionen, att meranämnda anstalt icke borde hafva något med den egentliga undervisningen vid institutet att göra, hade direktionen ej heller kunnat biträda den af ordföranden i lärarkollegiet till dess protokoll uttalade skiljaktiga mening, enligt hvilken all undervisning i bakteriologi vid institutet skulle lämnas åt en under den föreslagna chefen för den bakteriologiska anstalten ställd laborator, med en lön af 4,000 kronor. Direktionen befarade, att anstaltens chef genom en sådan anordning skulle få ytterst ringa nytta af sin assistent, hvars biträde han dagligen och stundligen borde kunna påräkna, vare sig det gällde arbete på eller utom laboratoriet.

Enligt direktionens förmenande skulle arbetsbördan för den nuvarande innehafvaren af professuren i histologi, patologisk anatomi och bakteriologi vid institutet afsevärdt lättas, då beredningen af tuberkulin, ställandet af diagnos vid fall af vissa smittosamma husdjurssjukdomar

äfvensom andra honom nu åliggande undersökningar öfverflyttades till den veterinär-bakteriologiska anstalten. Under alla förhållanden syntes det direktionen lämpligare, att, om undervisningen i bakteriologi skulle anförtros åt annan lärare än den nuvarande, densamma öfverlämnades till denne professors assistent, hvilken senares befattning då kunde eventuellt omdanas till en laboratorstjänst.

Direktionen ville ock meddela, att förslag inom direktionen väckts därom, att undervisningen i histologi skulle öfverföras till den anatomiska afdelningen vid institutet, dit histologien enligt sin natur rätteligen hörde. Härigenom skulle ifrågavarande professors arbete ytterligare kunna lindras.

Direktionen hyste för sin del inga som helst farhågor för att icke föreståndaren för den veterinär-bakteriologiska anstalten, äfven om denne och hans assistent ställdes utanför undervisningen vid institutet, skulle, i hvad på dem berodde, låta sig angeläget vara att söka främja veterinärundervisningen dels genom öfverlämnande till vederbörande professor af det material, som kunde tjäna undervisningen, och dels genom att låta de äldre veterinäreleverna få en öfverblick af gången och arten af de på laboratoriet verkställda undersökningarna och serumberedningens teknik. I föreståndarens instruktion skulle till tryggande af allt missförstånd föreskrift kunna inrymmas därom, att han skulle vara skyldig till undervisningen öfverlämna allt det material, som han ej behöfde för sina laboratoriearbeten, äfvensom att han, på tid, som genom öfverenskommelse mellan honom och direktionen bestämdes, skulle för veterinäreleverna eventuellt vid sådana utbildningskurser, som kunde komma att vid institutet anordnas för veterinärer, hålla sådana fria föredrag och demonstrationer, som direktionen här ofvan antydt.

På grund af det anförda syntes det direktionen, att den veterinär-bakteriologiska anstalten, om den skulle anordnas vid veterinärinstitutet, måste inrättas såsom en själfständig institution och dess tjänstemän vara helt och hållet befriade från undervisningsskyldighet i annan mån, än direktionen här ofvan angifvit. För denna sin åsikt hade direktionen jämväl funnit stöd uti de många uttalanden, som från såväl medicinskt som veterinärt håll i ämnet gjorts, och hvilka, såvidt direktionen kunnat finna, så godt som alla gått i den riktning, som af direktionen här förordats.

Beträffande lokal till anstalten har direktionen yttrat sig i fråga om beredande af utrymme för densamma dels inom det nuvarande och dels inom det nya veterinärinstitutet.

I förra afseendet har direktionen, som ansett behovet af anstalten så trängande, att plats för densamma måste anordnas redan i det nuvarande institutet, funnit den af lärarkollegiet föreslagna lösningen så gynnsam, som under rådande omständigheter kunnat åstadkommas.

Hvad åter angår frågan om anstaltens inrymmande i det nya veterinärintitutet, har direktionen erinrat, att paviljongen för patologisk anatomi och bakteriologi på det nya institutet från början planerades så stor, att den utan utvidgning skulle vara tillräcklig under åtskilliga år framåt och att det därför, enligt direktionens förmenande, icke vore omöjligt att, då denna paviljong blefve färdig, där inhysa det veterinär-bakteriologiska laboratoriet. Beträffande de förändringar m. m., som häraf skulle blifva en följd, har i en till direktionens utlåtande fogad utredning af arkitekten Ludvig Peterson beräknats, dels att de erforderliga förändringarna i förenämnda paviljong skulle komma att kräfva en kostnad ej öfverstigande 21,000 kronor, och dels att det stall för försöksdjur, hvaraf anstalten vore i behof, skulle kunna uppföras för en kostnad ej öfverstigande 9,000 kronor.

Om direktionen sålunda med fästadt afseende på Riksdagens uttalande i ämnet, funnit sig böra föreslå, att ifrågavarande laboratorium inhystes i meranämnda paviljong, har direktionen dock ansett det vara dess plikt att redan nu meddela, att denna anordning antagligen icke kunde blifva tillfyllestgörande för framtiden.

Med den utveckling, som kunde väntas dels inom bakteriologien både såsom undervisningsämne och såsom tjänande här afhandlade praktiska syften, dels ock inom tekniken för serumberedningen, hade man skäl antaga, att det åt dessa båda institutioner anvisade utrymmet framdeles skulle blifva för litet och att den nu tilltänkta anstalten därför ånyo måste flyttas till annan plats.

I fråga om den vid anstalten anställda personalen och de löneförmåner, som borde tillkomma densamma, har direktionen i hufvudsak anslutit sig till hvad lärarkollegiet yttrat, därvid dock direktionen ansett sig särskildt böra framhålla, att föreståndaren för anstalten, som borde vara en såväl i vetenskapligt afseende framstående som ock erkänt praktiskt duglig veterinär, borde jämföras med afdelningsföreståndarna på den statsmedicinska anstalten och således erhålla den aflöning, som nu tillkomme eller framdeles kunde blifva bestämd för universitetsprofessorerna. Det låge nämligen, enligt direktionens åsikt, en ofantlig vikt på, att till denna för hela vårt lands husdjursskötsel och veterinärväsende så ytterst viktiga post förvärfvades en af landets skickligaste

veterinärer. Och en sådan kunde icke erhållas, med mindre hans ställning och löneförmåner blefve sådana, som direktionen angifvit.

Assistenten, som jämväl borde vara en särskildt i bakteriologi förfaren veterinär, borde hafva sådan ställning, att han vid tillfälliga förfall för föreståndaren kunde träda i hans ställe och ansvara för de löpande göromålen. Aföningsförmånerna för assistenten kunde därför icke sättas lägre, än hvad lärarkollegiet föreslagit, eller 3,000 kronor. Därest assistenten åtnjöte fri bostad, borde å detta arfvode afdragas 300 kronor.

Vaktmästaren, som skulle hafva att ej mindre biträda vid laboratoriet än äfven hafva försöksdjurens vård om hand och således finge en efter hans ställning ansvarsfull befattning, borde tillerkännas samma afönning, som af 1907 års Riksdag beviljats vaktmästarna vid veterinärinstitutet, det vill säga antingen kontant lön å 1,500 kronor eller ock 1,250 kronor i lön samt fri bostad jämte bränsle och lyse.

I staten för de båda laboratorierna inom den statsmedicinska anstalten hade upptagits ett reservationsanslag å 5,000 kronor för »arfvode till nödiga tillfälliga biträden, vikarie m. m.», motsvarande 2,500 kronor för hvart och ett af dessa laboratorier. Direktionen hade äfven för nu ifrågavarande laboratorium ansett ett dylikt reservationsanslag erforderligt, hvilket dock af direktionen föreslagits till endast 1,500 kronor.

Kostnaden för den veterinär-bakteriologiska anstalten har af direktionen beräknats sålunda:

A. för anstaltens första uppsättning:

a) laboratorielokalernas anordning och inredning.

1) laboratoriet	kronor	1,800	
2) stall för större försöksdjur	„	525	
3) stall för mindre försöksdjur	„	100	kronor 2,425.

b) inventarier, apparater, reagentier m. m.

1) möbler m. m.	kronor	1,000	
2) öfriga inventarier	„	4,000	
3) hästar och marsvin m. m.	„	1,300	„ 6,300

Summa kronor 8,725

eller i rundt tal..... „ 9,000.

B. för anstaltens underhåll:

a) hyresersättning (åt 3 drängar vid veterinärinstitutet, hvilka måste utflytta ur sina bostadslägenheter, att

utgå så länge laboratoriet är anordnad vid det nuvarande veterinärinstitutet)	”	600
b) arfvoden åt personal samt åt tillfälliga biträden och vikarier m. m.	”	12,780
c) laboratoriets öfriga årsunderhåll:		
1) beredning af tuberkulin, nyanskaffning och ombyte af djur o. d. ... kronor		2,400
2) instrument, förbrukningsartiklar, reagentier, emballage, böcker, tidskrifter, skrifmaterial, telefon m. m.	”	2,020
3) belysning, bränsle, gas för laboratoriet, vatten m. m.	”	800
4) fraktkostnad för insända prof, misstänkta för tuberkulos o. d....	”	500
	”	5,720
		Summa kronor 19,100.

Beviljas sistnämnda belopp, kronor 19,100, kunna, enligt hvad direktionen påpekar, följande anslag inbesparas, nämligen:

<i>dels</i> kostnaden för beredning af tuberkulin, för år 1909 beräknad till	kronor	3,500
<i>dels</i> det genom nådiga brefvet den 27 maj 1904 till direktionens för veterinärinstitutet förfogande ställda årsanslag af 100 kronor till täckande af vissa kostnader för de vid institutet verkställda undersökningar angående vissa för smittosamma husdjursjukdomar misstänkta djurdelar	”	100
		Summa kronor 3,600.

Utaf de af direktionen gjorda beräkningarna framgår alltså, att kostnaderna för inrättandet af en veterinär-bakteriologisk anstalt skulle, under förutsättning af att de för tuberkulinberedningen vid veterinärinstitutet anskaffade inventarierna — såsom direktionen antar såsom själfallet — till anstalten öfverlämnas, uppgå till:

A. För anstaltens första uppsättning	kronor	9,000
B. För anstaltens underhåll	”	19,100.

Kostnaderna för laboratoriets inrymmande i paviljongen för patologisk anatomi och bakteriologi vid det nya veterinärinstitutet samt för uppförande af ett stall för försöksdjur har — i öfverensstämmelse med

de af arkitekten Ludvig Petersson gjorda beräkningarna — af direktionen beräknats till kronor 30,000.

Slutligen har direktionen såsom sin åsikt framhållit, att anstalten borde träda i verksamhet med 1909 års ingång. För att så skulle kunna ske, måste anstaltens laboratorium redan under sista kvartalet af år 1908 inredas, hvarför det till dess första uppsättning erforderliga anslaget, beräknadt i rundt tal till 9,000 kronor, borde få under år 1908 disponeras. Af samma skäl borde äfven af de för laboratoriets årsunderhåll beräknade kostnaderna följande belopp stå till förfogande den 1 oktober 1908 nämligen:

hyresersättning åt drängar ($\frac{1}{4}$ af kronor 600)	kronor	150
aflöning åt föreståndaren ($\frac{1}{4}$ „ „ 6,000)	„	1,500
„ „ vaktmästaren ($\frac{1}{4}$ „ „ 1,500)	„	375
eller summa 2,025 kronor.	Tillsammans således i ett för allt	11,025 kronor.

Med stöd af hvad direktionen sålunda föreslagit, har direktionen i underdånighet tillstyrkt, ej mindre

att vid veterinärinstitutet måtte under de förutsättningar direktionen angifvit inrättas en veterinär-bakteriologisk anstalt; än äfven

att Kungl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta proposition om anslag till denna anstalt

dels för en gång till anstaltens uppsättning kronor 9,000.

dels att årligen utgå från och med år 1909,

för den föreslagna lönestatens tillämpning „ 12,780.

till hyresersättningar „ 600.

till laboratoriets öfriga underhåll „ 5,720.

samt

att, under förutsättning af bifall till sålunda gjorda framställningar, under år 1908 måtte få disponeras de till anstaltens första uppsättning erforderliga medel, 9,000 kronor, äfvensom det för anställandet af en del utaf personalen från och med den 1 oktober 1908 erforderliga beloppet, 2,025 kronor, eller tillsammans 11,025 kronor.

Därest hvad direktionen föreslagit skulle vinna Kungl. Maj:ts bifall, har direktionen jämväl hemställt, det täcktes Kungl. Maj:t utverka bemyndigande för direktionen att i paviljongen för patologisk anatomi och bakteriologi vid det nya veterinärinstitutet anordna en veterinär-bakteriologisk anstalt, under villkor dock att de härför erforderliga kostnaderna icke öfverstege den härför beräknade summan af 30,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i infor dradt utlåtande den 15 januari 1908 anført, hurusom styrelsen redan i underdånig skrifvelse den 18 januari 1897, hvilken föranledde tillsättandet af den i det föregående omordade kommittén, varit i tillfälle att för Kungl. Maj:t framhålla det trängande behofvet för styrelsen, såsom utöfvande högsta tillsynen öfver den allmänna hälsovården bland såväl människor som djur, att hafva till sitt förfogande en statsanstalt, där, bland annat, såväl diagnostiskt bakteriologiska undersökningar kunde verkställas som ock terapeutiskt bakteriologiska medel och vacciner tillverkas. I nyssberörda skrifvelse hade medicinalstyrelsen jämväl framhållit nödvändigheten af, att de ifrågasvarande bakteriologiska arbetena och fabrikationerna finge försiggå vid en särskild statsinstitution och icke anförtrös åt de medicinska eller veterinära läroverken.

Sedan dess hade ej heller några skäl blifvit förebragta, som gifvit medicinalstyrelsen anledning att härutinnan biträda en annan mening. Däremot hade genom Kungl. Maj:ts med Riksdagen år 1907 fattade beslut, att de för styrelsen erforderliga medicinskt bakteriologiska och rättskemiska undersökningarna skulle verkställas vid en statsmedicinsk anstalt, som icke hade något gemensamt med den medicinska undervisningen, enligt medicinalstyrelsens förmenande, ytterligare stöd vunnits för styrelsens omförmälda åsikt.

Konsekvensen syntes alltså fordra, att äfven det veterinär-bakteriologiska laboratoriet, som borde hafva en alldeles analog ställning med nyssberörda medicinskt bakteriologiska afdelning, icke bundes vid det veterinära läroverket utan anordnades såsom en själfständig afdelning af den statsmedicinska anstalten.

En sådan lösning vore ock, enligt medicinalstyrelsens mening, helt säkert för staten och dess allmänna hälsovård den bästa.

Skulle emellertid Eders Kungl. Maj:t finna, att det veterinär-bakteriologiska laboratoriet borde i olikhet med det medicinskt bakteriologiska laboratoriet anordnas i samband med en läroanstalt, alltså i detta fall med veterinärinstitutet, ansåge sig medicinalstyrelsen med bestämdhet böra framhålla, att laboratoriet, om det skulle fylla det ändamål, styrelsen med detsamma afsett, måste, med den modifikation beträffande ekonomiska frågor, som af direktionen för veterinärinstitutet angifvits, i likhet med de redan beslutade afdelningarna af den statsmedicinska anstalten sortera direkt under den myndighet, som hade veterinäradministrationen om hand; hvarjämte styrelsen äfven hade den bestämda uppfattningen, att laboratoriets tjänstemän, såväl föreståndare

ren som assistenten, borde vara befriade från undervisning vid institutet i annan mån, än af direktionen för institutet föreslagits.

Medicinalstyrelsen vore nämligen öfvertygad om, att arbetet med laboratoriegöromålen komme att helt upptaga dessa tjänstemäns tid och att därför en kombinerad tjänstgöringen vid laboratoriet med undervisningen i bakteriologi vid veterinärinstitutet skulle göra, att hvarken laboratoriegöromålen eller undervisningen blefve skötta som de borde.

Vidkommande de af direktionen för veterinärinstitutet gjorda beräkningarna af kostnaderna för anordnande af merberörda laboratorium har medicinalstyrelsen i hufvudsak icke haft något att däremot erinra.

Medicinalstyrelsen har endast ansett sig böra fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet därpå, att direktionen i dessa beräkningar förutsatt, att de för tuberkulinberedningen vid veterinärinstitutet anskaffade inventarierna — af institutets lärarkollegium beräknade till ett värde af 2,000 kronor — finge till laboratoriet öfverlämnas. Emellertid inginge värdet af dessa inventarier redan i den summa af »6,000 kronor för redan befintlig material», som beräknats kunna afdragas från kostnaderna för första uppsättningen af den statsmedicinska anstaltens redan beslutade två laboratorier.

På grund häraf och då kostnaderna för den medicinskt bakteriologiska anstalten redan förut syntes medicinalstyrelsen mycket knappt tilltagna, kunde, om de för tuberkulinberedningen anskaffade och använda inventarierna öfverfördes till det veterinär-bakteriologiska laboratoriet, motsvarande förhöjning i anslaget för den statsmedicinska anstaltens inventarieuppsättning möjligen framdeles behöfva göras.

Byggnadskostnaderna för den veterinär-bakteriologiska anstaltens anordnande vid det nya veterinärinstitutet hade af direktionen, med stöd af en utaf arkitekten L. Peterson afgifven, handlingarna bilagd promemoria, beräknats till 30,000 kronor, däraf 9,000 kronor för utvidgande af en redan projekterad stallbyggnad för försöksdjur.

Öfriga byggnadskostnader eller 21,000 kronor skulle, enligt af medicinalstyrelsen från arkitekten Peterson infordrad uppgift, förorsakas af dels inredandet på vinden i paviljongen för bakteriologi och patologisk anatomi af tvenne vaktmästarbostäder, hvardera om 2 rum och kök, samt ett rum för kläder jämte ett förrådsrum, dels förändring af en mindre trappa till hufvudtrappa samt uppsättning af en del nya väggar jämte fast inredning, såsom vatten- och aflöpsledningar, elektriska belysningsledningar med mera.

Hvad dessa kostnader anginge, syntes det medicinalstyrelsen, dels att inredningen af de ifrågavarande rummen på vinden, särskildt för-

rådsrummet och rummet för kläder, borde kunna anordnas för en mindre kostnad än den beräknade, dels ock att den till cirka 5,000 kronor upptagna kostnaden för trappförändring med mera borde kunna nedbringas, enär det veterinär-bakteriologiska laboratoriet icke fordrade afsevärda förändringar i de nu föreslagna anordningarna inom den patologiskt anatomiska och bakteriologiska paviljongen vid det nya veterinärinstitutet vare sig med afseende på lokalerna eller beträffande den fasta inredningen, hvilken senare, såvidt medicinalstyrelsen hade sig bekant, inginge i byggnadskostnaden för ifrågavarande paviljong.

Behovvet af en veterinär-bakteriologisk anstalt har länge och kännbart gjort sig gällande. Redan den kommitté, hvars betänkande låg till grund för den af nästlidna års Riksdag beslutade statsmedicinska anstalten, betecknade de veterinär-bakteriologiska undersökningar, hvilka ingingo i den af kommittén föreslagna anstaltens arbetsprogram, såsom ett af hufvudföremålen för denna anstalts verksamhet. Då samtliga de myndigheter, som yttrat sig öfver förenämnda kommittébetänkande, enade sig om att åt dessa undersökningar bereda en mera själfständig ställning inom anstalten, än kommittémajoriteten ansett sig för tillfället böra sätta i fråga, var det undersökningarnas af alla insedda och erkända betydelse, som fällde utslaget. Och då fjolårets Riksdag ur det framlagda förslaget till en statsmedicinsk anstalt utslöt det af Kungl. Maj:t föreslagna veterinär-bakteriologiska laboratoriet, torde orsaken därtill legat icke i att detta laboratorium ansågs mindre behöfligt än anstaltens öfriga afdelningar utan närmast i en lätt förklarlig önskan att draga fördel af detsamma äfven för undervisningen vid veterinärinstitutet, i hvars rymligt tilltagna nya lokaler plats syntes utan svårighet kunna beredas laboratoriet.

*Departements-
chefens yt-
rande.*

Att man sålunda på alla håll erkänner det berättigade i krafvet på upprättandet af en veterinär-bakteriologisk anstalt, är lätt förklarligt. Både från afvels- och brukssynpunkt representera numera våra besättningar af olika husdjurslag ett värde, som genom de kostnader, hvilka årligen såväl af stat och hushållningssällskap som af enskilda jordbrukare nedläggas på deras ytterligare förbättrande, är stadt i stark och oafbruten tillväxt. Då samtidigt erfarenheten lägger i dagen, hurusom den nutida vetenskapliga forskningen i allt högre grad sätter den praktiske djuruppfödaren i stånd att genom enkla men därför icke mindre effektiva hjälpmedel skydda sina värdefulla afvels- och bruksdjur för de många mer eller mindre förhärjande sjukdomar, inför hvilka han förut i regel stått hjälplös, är det uppenbart, att så väl den

administrativa myndighet, hvilken har den veterinära hälso- och sjukvården sig anförtrodd, som det praktiska jordbrukets idkare lifligt skola önska att inom eget land äga tillgång till dessa hjälpmedel.

Om fullständig enighet råder i fråga om behöfligheten af en veterinär-bakteriologisk anstalt, hafva däremot åsikterna — såsom framgår af hvad jag i det föregående anført — visat sig delade, då det gällt att afgöra, huru denna anstalt på lämpligaste sätt bör anordnas. Medan alla till en början funno det naturligt, att den ingick såsom en afdelning i den statsmedicinska anstalten, hvarigenom ett alltid önskvärdt samarbete med denna anstalts medicinsk-bakteriologiska afdelning till fördel för båda afdelningarna lättare skulle kunna åvägabringas, väcktes sedermera, efter att beslut fattats om byggande af ett nytt veterinärinstitut, tanken på att helt och hållet skilja den veterinär-bakteriologiska afdelningen från den statsmedicinska anstalten; och sedan denna tanke funnit uttryck i 1907 års Riksdags beslut i frågan, bryta sig meningarna nu mellan å ena sidan dem, som anse att en veterinär-bakteriologisk anstalt endast under förutsättning, att dess tjänstemän odeladt få ägna sig åt dess många viktiga uppgifter, kan till fullo motsvara det med densamma afsedda ändamålet, och å andra sidan dem, som förfäktat den meningen, att äfven veterinärundervisningen bör sättas i tillfälle att i största möjliga omfattning draga fördel af anstalten.

Såsom föremål för ifrågavarande anstalts verksamhet synes mig — vid sidan af den vid densamma bedrifna vetenskapliga forskningen, på hvilken stora kraf gifvetvis måste ställas — särskildt förtjäna framhållas följande viktiga praktiska uppgifter, nämligen *att* genom tillförlitliga och, där så påfordras, snabbt utförda bakteriologiska undersökningar sätta landets veterinära administration i tillfälle att verksamt bekämpa smittosamma husdjurssjukdomar, i främsta rummet de häftigt uppträdande, mera farsotartade men äfven de mera sporadiskt förekommande, hvilka senare stundom kunna vara nära nog lika förlustbringande som de förra, *att* genom väl planlagda och omsorgsfullt utförda försök ej endast vid anstalten utan framförallt ute hos praktiska jordbrukare söka vinna insikt om, hur kampen mot dessa olika sjukdomar med största utsikt till framgång skall föras, samt *att* med ledning af bland annat de vid dessa försök vunna resultaten såväl bereda tillgång till de olika hjälpmedel — sera, vacciner m. m. — hvilka befunnits verksamma, som ock sprida kunskap om de åtgärder af skilda slag, som vid olika sjukdomars uppträdande visat sig böra vidtagas för deras undertryckande. Till dessa anstaltens hufvuduppgifter skulle jag ytterligare vilja lägga,

att dess bistånd mången gång kan behöfva anlitas af en enskild djurägare för t. ex. utrönandet af en elakartad kastnings natur och medlen för dess bekämpande, om orsaken till svårartadt återfall af tuberkulos inom en tuberkelfri ladugård o. s. v., undersökningar, hvilka mången gång kunna vara af lika stor betydelse för det allmänna som för den enskilde, hos hvilken de företagas.

För att anstalten skall kunna på ett för landets husdjursskötsel tillfredsställande sätt fylla dessa viktiga uppgifter, synes det mig särskildt önskvärdt, att dess tjänstemän stå i liflig beröring med landets praktiska jordbrukare. På samma gång som de förra därigenom blifva satta i tillfälle att bättre lämpa sina råd och anvisningar efter de förhållanden, som råda ute i det praktiska lifvet, kan man med visshet förutse, att anstaltens verksamhet härigenom lättare skall kunna vinna förtroende bland dem, som den närmast afser att gagna. Om anstalten samtidigt kan blifva till nytta för undervisningen vid veterinärinstitutet, måste detta gifvetvis vara en ytterligare fördel, som är väl värd att tillvarataga men som dock, enligt min mening, icke bör eller får köpas på bekostnad af någon af anstaltens hufvuduppgifter. Då dess förläggande till veterinärinstitutet afsevärdt bör kunna underlätta ernäendet af denna sistnämnda fördel, anser jag mig kunna biträda de i detta afseende framkomna förslagen.

Beträffande den utsträckning, hvori anstalten bör användas för undervisningsändamål, finner jag hvad veterinärinstitutets lärarkollegium härutinnan föreslagit vara alltför vidtgående. Redan befattningen såsom föreståndare för anstalten ställer så stora anspråk på dess innehafvares tid och krafter, att man, om till denna befattning skulle läggas ytterligare ett uppdrag så maktpåliggande som undervisningsskyldigheten i det viktiga ämnet bakteriologi, med skäl kan befara, att det ena af dessa åligganden komme att på bekostnad af det andra mer eller mindre åsidosättas, något som gifvetvis icke sammanfaller med vare sig anstaltens eller institutets berättigade intressen. Om såsom lärarkollegiet föreslagit, denna undervisningsskyldighet utsträcktes äfven till assistenten, komme anstalten icke att äga någon tjänsteman, som odeladt kunde ägna sig åt dess många viktiga uppgifter, något som, enligt min öfvertygelse, skulle menligt inverka på anstaltens egentliga verksamhet och medföra, att det med anstaltens upprättande afsedda ändamålet väsentligen kunde förfelas. I likhet med direktionen för veterinärinstitutet finner jag det påtagligt, att tjänstemännens tid skulle komma att tagas vida mera i anspråk för undervisningen, än hvad lärarkollegiet ställt i ut-

sikt. I ännu högre grad torde detta blifva fallet, i den mån nya resultat af bakteriologisk forskning — kanske icke minst genom upp- rättandet af här ifrågavarande anstalt — ställa ytterligare kraf på veterinärens kunskaper i detta mångsidiga och allt mera omfattande ämne.

Direktionen för veterinärinstitutet samt medicinalstyrelsen hysa i fråga om tjänstemännens undervisningsskyldighet en uppfattning, motsatt lärarkollegiets. På grund af de af direktionen anförda olägenheter, som skulle uppstå såväl för anstalten som institutet, om det blefve anstaltens tjänstemän ålagdt att tjänstgöra såsom lärare, har direktionen såsom sin bestämda mening uttalat, att undervisningen vid institutet icke i större omfattning bör draga fördel af anstalten, än att det material, som kan vara till nytta för undervisningen, öfverlämnas till vederbörande professor samt att anstaltens föreståndare åläggas att genom fria föredrag och demonstrationer lämna de äldre veterinäreleverna och deltagarna i till institutet förlagda särskilda utbildningskurser en överblick af gången och arten af de å laboratoriet verkställda undersökningarna och serumbehandlingens teknik.

Oaktadt goda skäl synas mig föreligga för denna direktionens åsikt, anser jag dock, att det ej bör vara förenadt med någon större risk att gå den medelväg, som institutets rektor, professoren Vennerholm i sin reservation till lärarkollegiets betänkande förordat, nämligen att uppdraga undervisningen i bakteriologi vid institutet åt en under anstaltens chef tjänstgörande laborator. Äfven om jag ställer mig i viss mån tveksam rörande lämpligheten af att på detta sätt öfverlämna undervisningen i detta med hvarje år allt mera betydelsefulla ämne åt en tjänsteman vid anstalten, som, äfven under förutsättning att han erhåller en mera fast anställning än i reservationen blifvit föreslaget, kan komma att betrakta denna sin plats såsom en öfvergångsbefattning, anser jag det dock vara en så stor fördel för institutet, att anstalten på detta sätt fastare knytes vid detsamma, att jag finner mig böra tillstyrka detta förslag. Något hämmande inflytande på anstalten verksamhet anser jag i hvarje fall en sådan anordning icke behöfva medföra. Skulle det visa sig, att laboratorns undervisningsskyldighet komme att så mycket inkräkta på hans tid, att arbetet vid anstalten därpå blefve mera kännbart lidande, står ju alltid den utvägen öppen att bereda föreståndaren tillgång till ytterligare biträde. Ifrågavarande förslag synes mig äfven, jämfördt med lärarkollegiets, äga det företräde, att den teoretiska och praktiska undervisningen enligt detsamma komme att meddelas af samma lärare, hvilket, då det gäller ett ämne, där de praktiska öfningarna så nära måste följa gången af den teo-

retiska undervisningen, som fallet är med bakteriologien, synes mig vara af ej ringa betydelse. Såsom en ytterligare fördel hos detta förslag i jämförelse med direktionens anser jag mig ock böra särskildt framhålla, att laboratorns undervisningsskyldighet gör en fördelning af laboratorielokalerna mellan anstalten och institutet obehöflig, en fördelning, som, förutom det att den möjligen komme att medföra andra olägenheter — såsom framgår af direktionens utlåtande — komme att föranleda afsevärda kostnader.

Undervisningen i bakteriologi åligger för närvarande professorn i histologi, patologisk anatomi och bakteriologi. Då det emellertid visat sig vara alltför maktpåliggande för en lärare att meddela undervisning i dessa tre omfattande ämnen, har det — såsom framgår af såväl lärarkollegiets som direktionens utlåtanden i ärendet — ansetts, att vissa förändringar i denna undervisningsskyldighet förr eller senare måste äga rum. Att åt anstaltens laborator uppdraga att undervisa i bakteriologi torde sålunda äfven från nämnda synpunkt sedt kunna betraktas såsom en gifven fördel.

Den omständigheten, att anstalten på af mig här angifvet sätt ställes i undervisningens tjänst, behöfver gifvetvis icke och bör ej heller utöfva inflytande på den ställning, den i administrativt hänseende ursprungligen ansetts böra intaga såsom utgörande en afdelning af den statsmedicinska anstalten. Någon annan förändring härutinnan än den, direktionen på grund af anstaltens förläggande inom veterinärinstitutet föreslagit beträffande anstaltens ekonomi, synes så mycket mindre påkallad, som något yrkande i dylik riktning icke från något håll framkommit.

Hvad angår tillsättandet af den veterinär-bakteriologiska anstaltens personal, torde föreståndaren böra förordnas af Eders Kungl. Maj:t, hvar emot öfrig personal synes böra antagas, laboratorn af medicinalstyrelsen på förslag af föreståndaren och efter direktionens för veterinärinstitutets hörande, samt vaktmästaren och tillfälliga biträden af föreståndaren.

Åt direktionen för veterinärinstitutet, i hvilken föredraganden i veterinärärenden inom medicinalstyrelsen är själfskrifven ledamot, torde af lätt insedda skäl böra uppdragas att bestämma omfattningen af laboratorns undervisningsskyldighet.

I öfrigt torde så vidt möjligt samma bestämmelser böra gälla angående den veterinär-bakteriologiska anstalten som angående den statsmedicinska.

I likhet med såväl direktionen som lärarkollegiet synes det mig synnerligen önskvärdt, att här ifrågavarande anstalt, hvilken otvifvel-

aktigt kommer att blifva landets husdjursskötsel till afsevärd nytta, snarast möjligt börjar sin verksamhet. Under sådana förhållanden är lärarkollegiets förslag att redan från och med nästa år bereda anstalten en tillfällig bostad inom det nuvarande veterinärinstitutet synnerligen välbetänkt. Såväl kollegiets härför uppgjorda af direktionen biträdda plan som dess likaledes af direktionen gillade beräkning af kostnaderna för lokalens inredning, anstaltens första uppsättning af inventarier m. m. å sammanlagdt i rundt tal 9,000 kronor synas mig väl grundade och jag finner icke anledning att i dem vidtaga några förändringar.

I sammanhang härmed har direktionen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte utverka, att redan under innevarande år måtte få disponeras icke endast ofvannämnda till anstaltens första uppsättning m. m. erforderliga medel utan äfven hvad som kräfvades till såväl hyresersättning från och med 1 oktober 1908 åt de tre drängar, hvilka måste lämna sina bostäder i nuvarande institutet, som ock för anställande af föreståndare och vaktmästare från samma tid, sammanlagdt 2,025 kronor. Att förstnämnda belopp, 9,000 kronor, göres tillgängligt redan under innevarande år, torde vara ett nödvändigt villkor för att anstalten skall kunna börja sin verksamhet med ingången af år 1909. Hvad åter beträffar det andra beloppet, torde icke större del däraf än den till hyresersättningen erforderliga, eller 150 kronor, behöfva under innevarande år finnas disponibel. De inredningsarbeten m. m., som under året komma att utföras i gamla veterinärinstitutet, synas mig utan svårighet kunna företagas redan innan föreståndare och vaktmästare tillträdt sina respektive befattningar.

Det belopp, som för innevarande år bör begäras, torde sålunda kunna minskas från af direktionen föreslagna 11,025 kronor till 9,150 kronor.

Innan jag öfvergår till en närmare granskning af det för anstalten erforderliga årsanslaget, torde jag böra nämna, att jag har för afsikt föreslå, att detsamma tillsvidare uppföres å extra stat.

Det låter nämligen lätt tänka sig, att man, då anstalten, som nu endast provisoriskt anordnas i det gamla veterinärinstitutet, inom en begränsad tid öfverflyttas till det nya institutets rymligare, mera tidsenliga lokaler, angående densamma och dess verksamhet vunnit en erfarenhet, som kan göra vissa förändringar i dess organisation önskvärda. Och då dessa lättare torde kunna genomföras, om anslaget till anstalten utgår å extra stat, synes mig försiktigheten bjuda, att så sker. Därtill kommer att, om en omorganisation af medicinalstyrelsen under de

närmaste åren kommer att äga rum, däraf skulle kunna påkallas mer eller mindre genomgripande förändringar i anstaltens organisation.

I fråga om den fasta personalen och dess aflöningsförmåner torde jag först och främst böra erinra, att i årets statsverksproposition för hvardera af föreståndarna å den statsmedicinska anstaltens afdelningar föreslagits en sammanlagd aflöning af 8,100 kronor, däraf lön 5,000 kronor, tjänstgöringspenningar 2,500 kronor och ortstillägg 600 kronor. Föreståndare skulle dessutom blifva berättigad till ett ålderstillägg efter fem år å 600 kronor. För assistenten å rättskemiska laboratoriet har föreslagits ett arfvode af 3,000 kronor och för den andra assistent, som skulle finnas anställd vid anstalten, ett arfvode af 2,000 kronor jämte fri bostad. Hvad angår föreståndaren för den veterinär-bakteriologiska anstalten, torde han böra så vidt möjligt likställas med föreståndarna å den statsmedicinska anstaltens afdelningar och således tillerkännas ett begynnelsearfvode af 8,100 kronor. Dessutom synes honom efter fem års väl vitsordad tjänstgöring böra beredas en arfvodesförhöjning af 600 kronor. Då emellertid anslaget till nu ifrågavarande anstalt, som nämndt, är afsedt att uppföras å extra stat samt således de för beredande af nämnda arfvodesförhöjning erforderliga medel i sinom tid måste af Riksdagen särskildt beviljas, torde nu endast ett principuttalande i frågan från min sida erfordras. Hvad angår laboratorn, synes det mig med hänsyn särskildt till den undervisningsskyldighet, som skulle åligga honom, vara af synnerlig vikt, att ombyte af innehafvare utaf nämnda befattning ej allt för ofta äger rum. Då därtill kommer, att det ämne, hvori han skulle undervisa, redan nu intager en synnerligen viktig plats bland de veterinärmedicinska läroämnena och säkerligen i framtiden kommer att vinna ännu mer ökad betydelse, anser jag laboratorn böra närmast jämföras med lektorerna vid veterinärinstitutet och i aflöningshänseende jämnställas med dessa. Enligt senaste aflöningsstat åtnjuta nämnda lektorer en begynnelseaflöning af 4,000 kronor, däraf 2,600 kronor lön och 1,400 kronor tjänstgöringspenningar. Dessutom äro de efter respektive 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring berättigade till ålderstillägg, hvart och ett å 500 kronor, däraf 350 kronor tillföras lönen och 150 kronor tjänstgöringspenningarna. I anslutning härtill anser jag begynnelsearfvodet för laboratorn böra bestämmas till 4,000 kronor, på samma gång jag finner mig böra redan nu principiellt uttala, att jag anser honom böra, i den mån han uppfyller förutsättningarna därför, beredas arfvodesförbättringar motsvarande lektorernas ålderstillägg.

Beträffande arfvodena åt föreståndaren och laboratorn torde böra bestämmas, att vissa belopp af desamma, i fråga om föreståndaren 2,500 kronor och i fråga om laboratorn 1,400 kronor, skola anses såsom tjänstgöringspenningar.

Hvad angår vaktmästaren, torde det af direktionen föreslagna arfvodet, 1,500 kronor, vara väl afpassadt.

För den händelse fri bostad kan beredas föreståndaren och laboratorn, böra dessa uppenbarligen därför vidkännas afdrag å arfvodet med 500 kronor. För fri bostad jämte bränsle böra från vaktmästarens arfvode afdragas 250 kronor.

För åtnjutande af de föreslagna arfvodena torde, då anslaget skall uppföras å extra stat, icke i allmänhet erfordras uppställandet af särskilda aflöningsvillkor. Dock anser jag det, med hänsyn till vikten af att anstaltens föreståndare och laboratorn ägna all sin arbetskraft åt denna, böra stadgas förbud för dem att innehafva annan tjänst och att idka enskild praktik. Dessutom torde i fråga om nämnda befattningshafvande lämpligen böra ordnas med aflöningsförhållandena vid sjukdom o. s. v.

Direktionen har i sitt kostnadsförslag särskildt upptagit ett kvinnligt biträde med ett arfvode af 780 kronor eller samma belopp, som nu utgår till motsvarande vid tuberkulinberedningen använda biträde. Mot ett fortsatt anställande af ett dylikt biträde har jag icke något att erinra liksom ej heller mot storleken af det till henne föreslagna arfvodet, men finner dock olämpligt att i staten särskildt upptaga ifrågasvarande befattning. Riktigare synes mig vara att inberäkna det till hennes aflönning afsedda beloppet i det af direktionen föreslagna anslaget för tillfälliga biträden, vikarier m. m., hvilket i så fall skulle höjas från 1,500 kronor till i rundt tal 2,300 kronor.

Beträffande detta sistnämnda anslag, finner jag detsamma under alla förhållanden och särskildt på grund af att laboratorn åläggas undervisningsskyldighet vara af behovet påkalladt, men kan däremot icke, då anslaget utgår på extra stat, tillstyrka, att detsamma uppföres såsom reservationsanslag.

Mot öfriga i direktionens förslag upptagna poster har jag icke funnit anledning till annan anmärkning än att jag för utjämnande af anslagets slutsumma ansett mig böra föreslå en oväsentlig minskning med 20 kronor i anslaget till instrument, förbrukningsartiklar, reagentier m. m.

Det för uppehållande af anstaltens verksamhet under år 1909 erforderliga anslaget skulle sålunda komma att uppgå till 22,200 kronor, hvilken summa, oaktadt i densamma ingår kostnaden för undervisningen

i bakteriologi vid veterinärinstitutet, icke öfverstiger halfva kostnaden för den statsmedicinska anstalten med dess två själfständiga afdelningar. Ifrågasättas kunde visserligen, huruvida icke institutet, på grund af laboratorns undervisningsskyldighet och laboratoriets användande för undervisningsändamål, borde bidraga till laboratorns aflöning samt till omkostnaderna för laboratoriets årsunderhåll, anskaffande af undervisningsmaterieell m. m. Då emellertid en sådan uppdelning af omkostnaderna, hvilken bland annat skulle föranleda förändring i veterinärinstitutets under nästlidna år af Kungl. Maj:t och Riksdagen fastställda stat, icke synes mig åtminstone för närvarande vara af större betydelse, finner jag icke anledning att nu framställa något yrkande härom.

Vid beviljandet af ofvannämnda belopp, 22,200 kronor, inbesparas, såsom redan af direktionen blifvit i det föregående framhållet, sammanlagdt 3,600 kronor, hvilka nu utgå dels från det årligen på extra stat uppförda anslaget till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen och dels från förslagsanslaget till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren.

På grund af hvad jag sålunda anført, tillåter jag mig framlägga följande förslag till

Stat för år 1909 för den veterinär-bakteriologiska anstalten.

Arfvode till föreståndaren	kronor	8,100: —
” ” laboratorn	”	4,000: —
Till tillfälliga biträden, vikariatsersättning m. m.	”	2,300: —
Arfvode till en vaktmästare	”	1,500: —
Till hyresersättning åt tre drängar vid veterinärinstitutet.....	”	600: —
Till beredning af tuberkulin och serum, nyanskaffning och ombyte af djur m. m.	”	2,400: —
” instrument, förbrukningsartiklar, reagentier, emballage, böcker och tidskrifter, skrifmaterial, telefon m. m.	”	2,000: —
” belysning, bränsle, gas, vatten m. m.	”	800: —
” fraktkostnad för insända prof, misstänkta för tuberkulos m. m.	”	500: —
	Summa kronor	22,200: —

Ann. 1. Af det i staten för föreståndaren upptagna arfvode skola 2,500 kronor och af arfvodet åt laboratorn 1,400 kronor anses såsom tjänstgöringspenningar.

Ann. 2. Därest föreståndaren eller laboratorn åtnjuter fri bostad eller vaktmästaren åtnjuter fri bostad jämte bränsle, skall afdrag göras å arfvodet för de förstnämnda med 500 kronor och för vaktmästaren med 250 kronor för år räknadt.

Ann. 3. För åtnjutande af de föreslagna aflöningsförmånerna för föreståndare och laborator skola gälla följande villkor och bestämmelser, nämligen

att sådan tjänstinnehafvare skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som kan varda honom i behörig ordning ålagd;

att med befattning af ifrågavarande slag icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med sådan befattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej, hvad angår föreståndare, Kungl. Maj:t och, hvad angår laborator, medicinalstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt på tjänstgöringen vid anstalten, finner uppdraget eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas;

att föreståndare och laborator vid anstalten icke äga att utan medicinalstyrelsens medgifvande utöfva enskild praktik;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester eller därmed jämförlig ledighet, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela den del af arfvodet, som icke anses såsom tjänstgöringspenningar, men att den, som undfar ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att, utöfver tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af återstående arfvodet, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att arfvode ej må utgå för tid, hvarunder befattnings innehafvare afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattnings innehafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans arfvode, som icke pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej pröfvas skäligt låta honom uppbära något däraf; samt att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall den del af arfvodet, som icke betraktas såsom tjänstgöringspenningar, utgår till månadens slut.

Den af direktionen för veterinärinstitutet beräknade kostnaden för här ifrågavarande anstalts inrymmande inom det nya veterinärinstitutet, sammanlagdt 30,000 kronor, synes mig väsentligt kunna nedbringas, då den uppdelning af laboratorielokalerna mellan anstalten och veterinärinstitutet, som direktionen ifrågasatt, i och med det att anstaltens laborator öfvertager undervisningsskyldigheten i bakteriologi, icke vidare kan anses erforderlig. Under nämnda förutsättning komma dessa byggnadskostnader att inskränkas till uppförandet af stall för försöksdjur, för hvilket kostnaderna beräknats till 9,000 kronor, samt inredande på vinden i paviljongen för bakteriologi och patologisk anatomi af bostad med två rum och kök åt anstaltens vaktmästare. Då denna inredning skall företagas i en ännu icke uppförd byggnad, torde den ej kräfvast större kostnad än 1,500 kronor per eldstad eller 4,500 kronor. Hela här ifrågavarande nybyggnadskostnad skulle sålunda komma att uppgå till sammanlagdt endast 13,500 kronor. Beloppet synes mig lämpligen — liksom kostnaderna för uppförande af veterinärinstitutets samtliga nya byggnader — kunna af Eders Kungl. Maj:t i mån af behof såsom förskott anvisas till utgående från statskontoret mot godtgörelse framdeles af medel, som inflyta genom försäljning af veterinärinstitutets nuvarande område, hvilka medel därtill böra lämna tillgång.

Med stöd af det sålunda anförda får jag alltså i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att

dels — med beslutande, att en veterinär-bakteriologisk anstalt skall upprättas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af mig här angifna grunder, och med godkännande af det af mig framlagda förslag till stat för anstalten för år 1909 — för ifrågavarande ändamål å extra stat för samma år under nionde hufvudtiteln bevilja ett anslag af 31,350 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf nämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 9,150 kronor;

dels ock medgifva, att af de medel, som inflyta vid försäljningen af veterinärinstitutets nuvarande område med därå befintliga byggnader, må i mån af behof utgå 13,500 kronor till inrednings- och byggnadsarbeten för anstalten.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall samt förordnade, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga — — till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

Axel Mörner.